

Lausunto

31.10.2025

Asia: VN/20605/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (kohdennettu alijäämän kattamista koskevan määrärajan jatkaminen)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lääkäriliitto kiittää mahdollisuudesta lausua.

Esityksestä

Alijäämän kattamista koskevaa sääntelyä muutettaisiin väliaikaisesti siten, että valtiovarainministeriö voisi tietyin edellytyksin myöntää niille hyvinvointialueille, joille ei ole kertynyt uutta alijäämää vuodelta 2025, mahdollisuuden kattaa ennen vuotta 2025 syntyneet alijäämät vuoden 2027 tai vuoden 2028 loppuun mennessä.

Lisäksi hyvinvointialueiden investointisuunnitelman toimittamista koskevia määräaikoja muutettaisiin.

Vuosien 2023-2024 yhteenlaskettu alijäämä hyvinvointialueilla on 2,45 miljardia euroa, mikä vastaa noin 10 prosenttia vuoden 2024 rahoituksesta. Vuonna 2025 valtion rahoitusta on korotettu myös vuoden 2023 jälkikäteistarkistuksen perusteella niin, että noin puolet hyvinvointialueista on kyennyt pärjäämään saamallaan rahoituksella tekemättä alijäämää.

Esityksen mukainen mahdollisuus vuodella tai kahdella jatkettuun alijäämien kattamiseen tarjottaisiin niille hyvinvointialueille, joilla alueen taloustietoihin ja taloudelliseen näkymään perustuvan realistisen arvion mukaan olisi kykyä kattaa alijäämänsä jatketussa määräajassa.

Vaikka hyvinvointialueiden yhteenlaskettu tulos vuonna 2025 ennakoidaan esityksessä olevan 232 miljoonaa euroa ylijäämäinen, olisi tuo ylijäämä kuitenkin vain alle kymmenen prosenttia kertyneestä alijäämästä. Kertynyttä alijäämää ei arvioida kokonaisuudessaan kyettävän kattamaan määräajassa vuoden 2026 loppuun. Kymmenen hyvinvointialueen ennakoidaan esityksessä tekevän tappiollisen tilikauden myös vuodesta 2025.

Esityksen arviointia

Esityksessä tarjotaan mahdollisuus niille hyvinvointialueille, jotka ovat saaneet vuoden 2025 tilikauden ylijäämäiseksi tai tasapainoon, kattaa aiemmin kertyneet alijäämät vuotta tai kahta pidemmässä määräajassa. Esityksen mukaan kyseiset hyvinvointialueet ovat päämäärätietoisesti uudistaneet palvelurakennettaan ja palvelutoimintaansa sekä hillinneet kustannustensa kasvua talouden tasapainottumiseen johtavalla tavalla. Silti nämäkään hyvinvointialueet, ainakaan kaikki niistä, eivät kykene kattamaan aiempia alijäämiään lakisääteisesti vuoden 2026 loppuun mennessä. Tälle hyvinvointialueiden ryhmälle tarjotaan nyt mahdollisuus hakea alijäämien kattamiseen lisäaikaa vuosi tai kaksi.

Asetelma on osoitus siitä, että hyvinvointialueiden ensimmäisten kahden vuoden laskennallinen rahoitus on ollut hyvinvointialueista riippumattomista syistä vakavalla tavalla riittämätön ja sen korjaaminen tarjoamalla tälle hyvinvointialueiden valiojoukolle mahdollisuus kattaa alijäämät pidemmässä ajassa, osoittaa lähtökohtaisesti lainsäätäjän ymmärryksen epäkohdasta. Esitetty määräaikainen muutos on kuitenkin riittämätön korjaamaan hyvinvointialueiden kestävä rahoituksen tarpeen. Lisäksi se kohdistuu siis vain siihen alijäämää tehneiden hyvinvointialueiden ryhmään, joka pärjää parhaiten ja jättää korjaamatta heikoimmassa asemassa olevien hyvinvointialueiden tilanteen.

Valtiolla on lakisääteisten palvelujen rahoittajana vastuu korjata hyvinvointialueiden rahoituksen vinoutunut tilanne kokonaisuudessaan, eli varmistaa riittävä rahoitus kaikille hyvinvointialueille.

Lääkäriliiton ehdotus tilanteen korjaamiseksi

Lääkäriliitto on aiemmin esittänyt kahta vaihtoehtoista hyvinvointialueiden rahoituspuutteen ratkaisumallia, joista edelleen olisi mahdollista valita kansallisesti oikeudenmukaisemmin toimiva malli tilanteen korjaamiseksi.

- 1) Luovutaan vuoden 2023 alijäämien kattamisvelvoitteesta ja vuosien 2024-2026 kertyneet alijäämät katetaan vuoden 2027 loppuun mennessä.
- 2) Puolitetaan vuosien 2023-2024 kertyneet alijäämät ja katetaan jäljelle jääneet vuoden 2028 loppuun mennessä.

Vaihtoehtoja punnittaessa on tarpeellista arvioida alijäämien kattamisen tavoiteaikataulu kertyneiden kokemusten perusteella.

Kummallakin tavalla tarjottaisiin hyvinvointialueille edelleen riittävästi haastetta talouden ja toiminnan sopeuttamiseen, koska näin ainoastaan puolitettaisiin se muutoksen yhteydessä tehty arviointivirhe puuttuvan rahoituksen määrästä. Keventämällä talouden epärealistista tasapainottamistavoitetta mahdollistettaisiin hyvinvointialueiden määrätietoisempi ja potilasturvallinen sote-integraatiota hyödyntävä toiminnan kehittäminen.

Yhteenveto

Lääkäriliitto pitää luonnoksen ehdotusta riittämättömänä ja puutteellisena hyvinvointialueiden talouden ja toiminnan turvaamiseksi ja ehdottaa ylläesitettyä vaihtoehtoa tilanteen korjaamiseksi.

Mattila Jukka
Suomen Lääkäriliitto - Finlands Läkarförbund